

Öğrencilerin Seviye Belirleme Sınavındaki Başarısına Etki Eden Unsurların Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Mustafa METİN¹

ÖZ

Bu çalışmanın amacı ilköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin seviye belirleme sınavındaki başarısına etki eden unsurları belirlemektir. Araştırma 2011-2012 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Artvin ilindeki ilköğretim okullarında öğrenim gören 991 öğrenciyle yürütülmüştür. Tarama araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada veriler 40 maddeden oluşturulan bir anketle toplanmıştır. Öğrencilerin başarılarına ailenin, öğretmenin ve eğitim olanakların etkisini yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Sınıf düzeyi, anne ve baba eğitim durumu ve aylık gelir ile öğrencinin başarısı arasında anlamlı farklılık olmasına ($p<0.05$) rağmen, cinsiyetle öğrenci başarısı arasında anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir ($p>0.05$).

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Örgün Eğitim, Seviye Belirleme Sınavı, Öğrenci Başarısı

Investigate Factor Effecting Of Students' Achievement on High School Entrance Exam-(SBS) Respect to the Different Variables

ABSTRACT

The aim of study is to investigate factor affecting of secondary school students' achievement on high school entrance exam (SBS) respect to the different variables. The study was carried out at fall semester of 2012 with 991 students educating primary schools in Artvin. In this study survey method was used and data gathered with questionnaire consists of 40 items. As a result of study, it was determinate that effects of family, educational facilities, teachers and personal characters on students' achievement are at high level. There is no different between gender and students achievement ($p>0.05$), although there are different between grade level, family incomes, graduation types of mother and father and students achievement ($p<0.05$).

Keywords: Education, Formal Education, High School Entrance Exam, Students' achievement

GİRİŞ

Ülkemizde formal eğitim, yaygın ve örgün olmak üzere iki şekilde yürütülmektedir. Yaygın eğitimde daha çok örgün eğitim almamış ya da örgün eğitimden ayrılmış bireylerin ilgi ve gereksinim duyduğu alanlara yönelik yapılan eğitim faaliyetleri yürütülmektedir. Örgün eğitimde ise, Milli Eğitimin amaçlarına göre hazırlanmış okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yüksek

---

¹Doç. Dr. Bozok Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, E-posta: mustafametinae@hotmail.com

öğretim gibi bir birini takip eden kademelerden oluşan ve belli bir yaş grubuna yönelik okullarda planlı ve programlı bir şekilde yürütülen eğitim olarak ifade edilmektedir (Çepni ve Çil, 2010). Bu örgün eğitim kademelerinde sekiz yıllık ilköğretim bölümü zorunlu diğer kademelerde ise bireylerin isteğine bağlı olarak eğitim faaliyetleri yürütülmektedir. Zorunlu eğitimden sonra öğrencilerin isteğine bağlı olarak eğitimlerini devam ettireceği ortaöğretim kademesi; öğrencileri ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde hem yüksek öğretime hem de meslek alanlarına hazırlamaktadır (Demirel, 2008). Bu bakımdan ortaöğretim öğrencilerinin geleceğinin belirlenmesinde ve şekillenmesinde önemli bir role sahiptir. Dolayısıyla da öğrencilerin ortaöğretim kademesinde hangi okulda öğrenimlerini devam ettireceklerinin uygun bir şekilde belirlenmesi gerekir.

Ülkemizde öğrenci sayısının fazla olması ve nitelikli okul sayısının az olması nedeniyle bütün öğrencilerin istedikleri okulda eğitimini devam ettirmesi mümkün görülmemektedir. Bunun içinde ülkemizde ortaöğretime geçiş sistemi (OGES) kapsamında sınavlarla öğrenciler okullara yerleştirilmeye çalışılmaktadır. OGES ise sadece bir geçiş sistemi değil aynı zamanda 2004 yılından itibaren kademeli olarak yenilenen öğretim programlarına bir uyum süreci olarak tanımlanmıştır (EARGED, 2010). Millî Eğitim Bakanlığı'nın Kasım 2007 tarih ve 2602 sayılı Ortaöğretim Kurumlarına Geçiş Yönergesi ile yürürlüğe konulan Ortaöğretim Kurumlarına Geçiş Sistemi (OGES)'nin bir parçası ve sistemin değerlendirme ögesi olarak Seviye Belirleme Sınavı (SBS) tanımlanmıştır. OGES de öğrencileri ortaöğretime yerleştirirken SBS puanı ve yılsonu başarı puanlarının dikkate alındığı bir geçiş modeli öngörülmektedir. Bu amaçla 2008 yılında 6 ve 7. sınıfların, 2009 yılından itibaren ise 6, 7 ve 8. sınıfların katılımıyla SBS uygulamaları başlatılmıştır (MEB, 2008). Bu uygulamaya göre ilköğretim öğrencilerinin ortaöğretime yerleştirilme puanlarının, %70'ini 6., 7. ve 8. sınıf SBS puanları, %25'ini öğrencilerin yıl sonu başarı ortalamaları ve %5'ini ise öğrencinin davranış puanı oluşturmaktaydı. Fakat bu uygulama 2010 yılında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından SBS uygulamasının kademeli olarak yürürlükten kaldırılması ve OGES kapsamında 8. sınıf sonunda uygulanacak tek bir sınava dayalı bir değerlendirme modeline geçilmesi kararı ile yürürlükten kaldırılmıştır.

2010 yılından sonra SBS, her yıl haziran ayında dönemin bitiminden sonra öğrencilerin ilköğretimin 6, 7 ve 8'inci sınıflarındaki Türkçe, Matematik, Fen Bilimleri, Sosyal Bilimler ve İngilizce derslerinin öğretim programlarında belirtilen kazanımları elde etme seviyesini ölçmeye çalışan merkezi sınav sistemi olarak ifade edilmektedir (MEB, 2008). SBS'de öğrencilere yöneltilen sorular, kazanımlar esas alınarak öğrencinin; yorumlama, analiz etme, eleştirel düşünme, sonuçları tahmin etme, problem çözme vb. yeterliliklerini ölçecek nitelikte hazırlanılmaktadır (MEB, 2010). Böyle bir yerleştirme mantığının amacı öğrencinin derslere odaklanmasını sağlamak ve bütün derslerin eşit derecede önemli olduğunu öğrenciyeye hissettirmektir (Yavuz, 2010).

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan bilgilendirme kitapçığında; SBS'nin öğrencilerin muhakeme ve yorum yapma yetenekleri geliştirmede, öğrencilerin bireysel gelişimlerine, öğrencilerin yeteneklerinin, ilgi alanlarının, farklılıklarının, bilgi ve becerilerinin tam ve güvenilir olarak ölçülmesine ve değerlendirilmesine ve öğrencilerin mesleki eğitime bilinçli yönelmesine katkı sağladığı ifade edilmektedir. Ayrıca SBS ile birlikte eğitim ve öğretimin sınav merkezli olmaktan çıkarak öğrenci ve okul merkezli olmasının sağlanacağını, ortaöğretime geçişte sürece dayalı ve objektif bir yerleştirme sisteminin gelişeceğini, okulların ve velilerin öğrencilerin bilişsel ve davranışsal gelişim düzeyini her yıl düzenli olarak takip ederek gereken önlemleri zamanında alma olanağı bulacağını, okul dışı kurumlara olan bağımlılığın azalacağını ve okul kültürü, öğretmenin etkinliği bağlamında daha güçlü hâle geleceğini belirtmektedir (MEB, 2008). Millî Eğitim Bakanlığının tarafında yayımlanan bilgilendirme kitapçığında SBS'nin eğitim sistemine yönelik olumlu katkılarına yönelik ifadelerin alan yazısında Metin, Özmen ve Coşkun, (2011a), Ocak ve diğ., (2010), Gündoğdu ve diğ., (2010), Çepni ve Çil (2010) gibi araştırmacılar tarafından da ifade edildiği görülmektedir.

SBS'nin yukarıda bahsedilen olumlu özelliklerinin yanında bazı olumsuz etkileri de bulunmaktadır. Yeni ilköğretim müfredatının getirdiği alternatif değerlendirme anlayışı ile SBS'ye dayalı ortaöğretime geçiş sistemi arasındaki büyük uyumsuzluğun olduğu görülmektedir. Yeni ilköğretim müfredatı ile ölçme-değerlendirme anlayışı değişmiş ve sonuçtan ziyade süreç daha önemli hale gelmiştir (Metin, 2010). Fakat SBS ise bu durumun tam aksine sonuca odaklıdır. Bu iki zıt durumun bir arada olması öğretmenleri de ne yapacakları konusunda tam bir tereddüde düşürmüştür. Öğretmenler, ilköğretim müfredatının öngördüğü şekilde öğretim gerçekleştirme ve bu doğrultuda ölçme-değerlendirme faaliyetleri gerçekleştirme ile öğrencilerini çoktan seçmeli test özelliği taşıyan SBS'ye hazırlama arasında sıkışıp kalmaktadırlar (Güven, 2010). Eğitimde ölçme-değerlendirme faaliyetleri akademik başarıyı ölçme fonksiyonlarının yanı sıra öğrencinin seviyesini belirleyerek ona göre uygun öğretim faaliyetleri planlama, öğrenci performansını izleme, öğrenciyi tanıma, eğitim-öğretim faaliyetlerinin etkililiğini ortaya koyma, eğitim sisteminin genel olarak eksik yanlarını ortaya koyma gibi farklı işlevlere de sahiptir (Deno, 2003, Semerci, 2007). Bu açıdan bakıldığında merkezi bir sınav olan SBS'nin öğrenci başarısını değerlendirdiği, eğitim sisteminin genel anlamda eksiklerini tespit ettiği ve öğrenciler arası rekabet ortamının oluşmasına neden olduğu görülmektedir. Öğrenciler arası rekabet ortamının oluşması sonucu olarak SBS hazırlığa yönelik paralı olarak hizmet veren dershanelerin daha da yaygınlaşmasına ve eğitim sisteminin ayrılmaz parçası haline gelmesine neden olmuştur (Sarier, 2010; TED, 2010). Nitekim öğrencilerin dershaneye gitmeleri ile SBS başarısı arasında güçlü bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Bu durum ailelerin üzerine daha fazla maddi yük bindirirken, sosyoekonomik durumu kötü olan ailelerin çocuklarının bu yarışta geride kalmasına neden olmaktadır. Şüphesiz böyle bir yerleştirme sistemi başlı başına eğitimde fırsat eşitliğini ortadan kaldırmaktadır (Yavuz, 2010; Ocak ve diğ., 2010). Bu durum öğrencilerin psikolojik durumlarının

olumsuz yönde etkilenmesine neden olurken (Sert, 2008, Ocak ve diğ., 2010) öğretmenlerde ise yeni ilköğretim programına uyum sorunu ortaya çıkarmıştır (Güven, 2010). Ayrıca merkezi sınavların öğrencinin okula olan ilgisini artırmaktan ziyade daha da azatlığı ifade eden çalışmalarda bulunmaktadır (Sert, 2008; TED, 2010). Bununla birlikte Metin ve diğ. (2011a) SBS'nin öğrencilerin sınav stresini arttırma, sosyal hayatlarını sınırlandırma, öğrencileri baskı altına alma, tek bir özelliğine göre öğrencileri değerlendirme ve alternatif değerlendirme türlerine uymama gibi olumsuz özelliklerinin olduğunu vurgulamaktadır.

Bir sınav sisteminin mükemmel olması beklenilemez olumlu ve olumsuz özelliklerinin olması muhtemeldir. SBS'nin de bu bakımda olumlu ve olumsuz özelliklerinin olabileceğini kabul etmek gerekir. Olumlu ya da olumsuz özelliğinin olan bir sınav sisteminin başarılı olabilmesi için sınav sisteminin olumsuz özellikleri giderilmeye çalışılmalıdır ya da bu sınav sisteminin etki ettiği öğrencilerin bu olumsuzluklarda daha az etkilenmesi için önlemler alınmalıdır. Buradan hareketler bir sınav sisteminin başarısının o sınavın uygulandığı öğrencilerin başarısıyla ilişkili olduğu söylenebilir. Bu bakımdan SBS'nin uygulandığı ilköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin başarı durumlarının incelenmesi gerekir. Ayrıca öğrencilerin SBS'deki başarılarına etki eden unsurların neler olduğu belirlenmesi önem arz etmektedir. Bu şekilde Öğrencilerin SBS'deki başarıları arttırılabilir ve sınav sisteminin daha etkili hale gelmesi için paydaşlarının neler yapması gerektiği belirlenebilir.

İlgili alan yazısı incelendiğinde SBS ya da OKS hakkında öğrencilerin düşüncelerini (Yavuz, 2010; Ocak ve diğ., 2010; Gündoğdu ve diğ., 2010) ve SBS ya da OKS'nin öğrenci üzerindeki etkilerini (Kayapınar, 2006; Özerman, 2007), SBS hakkında öğretmen görüşlerini (Metin ve diğ., 2011a) belirlemeye yönelik çalışmaların olduğu görülmektedir. Fakat öğrencilerin SBS'deki başarısına etki eden unsurları belirleyen çalışmalara pek rastlanmamaktadır. Bu kapsamda, ülkemizde yeni bir uygulama olan SBS hakkında çok fazla araştırmaya rastlanılmadığından ve SBS'den etkilenen paydaşlara yol göstermesi bakımından bu araştırma önem arz etmektedir.

Bu bağlamda araştırmanın genel amacı ilköğretim ikinci kademe öğrencilerin SBS deki başarısına etki eden unsurları farklı değişkenler açısından incelemektir. Araştırmada, bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki alt problemler incelenmeye çalışılmıştır.

- Öğrencinin SBS'deki başarısında ailenin, eğitim olanaklarının, öğretmenin ve kişisel özelliklerinin etkisi ne düzeydedir?
- SBS başarısıyla öğrencinin cinsiyeti arasında istatistiksel olarak anlamlı fark var mı?
- SBS başarısıyla öğrencinin sınıf düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı fark var mı?

- SBS başarısıyla öğrencinin annesinin eğitim düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı fark var mı?
- SBS başarısıyla öğrencinin babasının eğitim düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı fark var mı?
- SBS başarısıyla öğrencinin ailesinin aylık geliri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark var mı?

YÖNTEM

İlköğretim ikinci kademedeki öğrencileri SBS'deki başarısına etki eden unsurları farklı değişkenler açısından incelemek amacıyla yürütülen betimsel nitelikteki bu çalışmada, tarama modeli kullanılmıştır. Bu model, çok sayıdan oluşan bir evren hakkında genel bir sonuca varmak amacıyla, evrenin tümü ya da ondan alınacak örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2005).

Araştırmanın Örneklemi

2011–2012 eğitim-öğretim dönemi bahar yarıyılında Artvin merkezde yürütülen bu çalışmanın evreninde on iki ilköğretim okulunda öğrenim gören 1819 öğrenci bulunmaktadır. Araştırmanın örneklem seçilirken ilk olarak en fazla öğrencisi bulunan ve farklı sosya-ekonomik düzeyde öğrencisi olan sekiz okul belirlenmiştir. Anketleri yürütmek için gerekli yasal izini aldıktan sonra belirlenen bu okulların 6, 7 ve 8. sınıfında öğrenim gören ve araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen öğrencilere anketler uygulanmıştır. Öğrencilerden 1011 anket geri dönmesine rağmen 220 anket eksik ya da hatalı doldurulma nedeniyle çıkartılarak 991 anket verisi kalmıştır. Dolayısıyla araştırmanın örneklemi 991 öğrenci oluşturmuştur. Örneklem evrene olan oranına bakıldığında 54,48 olduğu görülmektedir. Bu orana göre örneklem evreni temsil edecek nitelikte olduğu söylenebilir.

Örneklemi oluşturan öğrencilerin % 53'ü erkek ve % 47'si bayandır. Öğrencilerin % 33,6'sı altıncı, % 32,8'i yedinci ve % 33,6'sı sekizinci sınıfta öğrenim görmektedir. Öğrencilerin annelerinin % 5,3'ünün okuryazar olmadığı, % 39'unun ilkokul %22,2'sinin ortaokul, %21,4'ünün lise ve % 12,1'ini üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Öğrencilerinin babalarının % 2,9'unun okuryazar olmadığı, % 21'inin ilkokul, % 22,3'ünün ortaokul; % 32,9'unun lise ve % 20,9'unun üniversite mezunu olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte öğrencilerin ailelerinin % 29,9'unun 500-1000 TL, 40,8'inin 1000-1500 TL, 16,2'sinin 1500-2000 TL ve 13,1'inin 2000 TL ve üstü aylık gelire sahip olduğu tespit edilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Araştırma kapsamında öğrencilerden veri toplamak için kullanılan anket, iki kısımdan oluşmaktadır. İlk kısımda, öğrencilerin cinsiyetini, sınıfını, annesinin eğitim durumunu, babasının eğitim durumunu ve ailesinin aylık gelir durumunu tespit etmeye yönelik demografik soru grubu yer almaktadır. İkinci kısımda ise öğrencilerin SBS'deki başarısına etki eden unsurların yer aldığı anket maddeleri

bulunmaktadır. Bu anket Metin, Birişçi, Demiryürek ve Coşkun, (2011b) tarafından geliştirilmiş olup geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. 40 maddeden oluşan anket dört alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar, öğrencinin SBS deki başarısına “*Ailenin etkisi (13madde)*”, “*Eğitim Olanaklarının Etkisi (10 madde)*”, “*Öğretmenin Etkisi (9 madde)*” ve “*Kişisel Özelliklerin Etkisi (8 madde)*” şeklindedir. Güvenirlik katsayısı (Cronbach-alpha) 0,91 olan ölçeğin bu uygulama kapsamında güvenilirlik katsayısı 0,92 olarak tespit edilmiştir

Verilerin Analizi

Uygulanan anketten elde edilen veriler SPSS 11.5 programından yararlanılarak analiz edilmiştir. Öğrencilerin SBS’deki başarısına etki eden unsurları belirlemeye yönelik anketten (SBSEU) elde edilen veriler, “*Çok Düşük*” (1,00 – 1,79), “*Düşük*” (1,80 – 2,59), “*Orta*” (2,60 – 3,39) ise, “*Yüksek*” (3,40 – 4,19) ve “*Çok Yüksek*” (4,20 – 5,00) düzey kategorileri içinde değerlendirilmiştir. Ayrıca değişkenler için aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri bulunmuştur. Değişkenler arasında fark olup olmadığı $p=0.05$ anlamlılık düzeyinde bağımsız t testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılarak belirlenmiştir. ANOVA testlerinde farkın kaynağına ilişkin çözümlerler LSD testi ile gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR

İlköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin SBS’ deki başarısına etki eden unsurların madde sayısı ve ortalama puanı Tablo 1 de verilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin SBS’ deki Başarısına Etki Eden Unsurların Madde Sayısı Ve Ortalama Puanı

	Öğrencilerin SBS Başarısına	Madde Sayısı	Ortalama
1	Ailenin Etkisi (AE)	13	3,45
2	Eğitim Olanaklarının Etkisi (EOE)	10	3,46
3	Öğretmenin Etkisi (ÖE)	9	3,55
4	Kişisel Özelliklerin Etkisi (KÖE)	8	3,35
	Genel	40	3,46

Tablo 1 incelendiğinde öğrencilerin SBS deki başarısına ailenin, eğitim olanaklarının ve öğretmenin etkisinin yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin kişisel özelliklerinin de SBS deki başarılarına orta düzeyde etki ettiği tespit edilmiştir.

İlköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin SBS’ deki başarısına etki eden unsurları belirleme anketinin dört alt boyutuna öğrencilerin verdiği cevapların cinsiyete göre değişim durumlarını belirlemek amacıyla bağımsız grup t-testi uygulanmış ve analiz sonucu elde edilen veriler Tablo 2’de verilmiştir

Tablo 2. Cinsiyete göre Ölçeğin Alt Boyutlarından Alınan Puanlara Uygulanan Bağımsız Grup T-Testi Sonuçları

	Erkek (n=525)		Kız (n=466)		t	p
	$\bar{x}$	ss	$\bar{x}$	ss		
AE	31.37	11.19	31.47	13.09	-.135	.892
EOE	24.65	9.50	24.37	10.89	.431	.667
ÖE	21.64	8.44	21.62	9.73	.037	.970
KÖE	19.66	7.20	19.87	7.75	-.431	.666

Tablo 2 incelendiğinde ölçeğin AE ve KÖE alt boyutlarında kız öğrencilerin daha yüksek puan aldığı ve EOE ve ÖE alt boyutlarında ise erkek öğrencilerin daha yüksek puan aldığı görülmektedir. Erkek ve kız öğrencilerin farklı boyutlarda bir birlerinde yüksek puan almış olmalarına rağmen öğrencilerin SBS deki başarısına etki eden unsurların cinsiyete göre bütün alt boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Öğrencilerin SBS' deki başarısına etki eden unsurları belirleme anketinin dört alt boyutuna öğrencilerin verdiği cevapların sınıf düzeyine göre değişim durumlarını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Analiz sonucu elde edilen veriler Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. Sınıf Düzeyine göre Ölçeğin Alt Boyutlarından Alınan Puanlara Uygulanan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	6.sınıf (n=333)		7.sınıf (n=325)		8.sınıf (n=333)		F	p
	$\bar{x}$	ss	$\bar{x}$	ss	$\bar{x}$	ss		
AE	30.82	13.07	31.33	11.54	32.04	11.56	.858	.425
EOE	23.91	10.47	24.69	10.10	24.85	9.81	.807	.447
ÖE	21.10	9.82	21.67	8.72	22.02	8.50	.889	.411
KÖE	19.00	8.14	19.78	7.13	20.45	6.99	3.194	.041

Tablo 3 incelendiğinde, ölçeğin bütün alt boyutlarında en yüksek puanı sırasıyla 32,04, 24,85, 22,02 ve 20,45 ile 8. sınıftaki öğrencilerin aldığı görülmektedir. Fakat sınıf düzeyi ile ölçeğin alt boyutları arasında yapılan ANOVA testi sonucuna göre öğrencilerin sınıf düzeyleriyle ölçeğin KÖE alt boyutu hariç diğer alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($P>0,05$). Ölçeğin KÖE alt boyutuyla sınıf değişkeni arasındaki farklılaşmanın kaynağının hangi sınıf düzeyinden olduğunu belirlemek için LSD testi uygulanmış ve analiz sonucunda elde edilen değerler Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4 incelendiğinde, ölçeğin alt boyutları ile öğrencilerin öğrenim gördüğü sınıf arasındaki farklılaşmanın kaynağının; öğrencinin SBS deki başarısına kişisel özellikleri alt boyutunda altıncı sınıf ile sekizinci sınıf öğrencileri arasında olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Sınıf Değişkenine göre Uygulanan Lsd Testi Sonuçları

Sınıf	AE		EOE		ÖE		KÖE		
	Sh	p	Sh	p	Sh	p	Sh	p	
6	7	.959	.589	.793	.327	.707	.416	.582	.180
	8	.939	.193	.787	.235	.702	.187	.578	.012
7	6	.946	.589	.793	.327	.707	.416	.582	.180
	8	.947	.451	.794	.843	.708	.620	.583	.245
8	6	.939	.193	.787	.235	.702	.187	.578	.012
	7	.947	.451	.794	.843	.708	.620	.583	.245

Öğrencilerin SBS' deki başarısına etki eden unsurları belirleme anketinin dört alt boyutuna öğrencilerin verdiği cevapların annenin eğitim durumuna göre değişim durumlarını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Analiz sonucu elde edilen veriler Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5. Annenin Eğitim Durumuna göre Ölçeğin Alt Boyutlarından Alınan Puanlara Uygulanan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Okuryazar değil (n=53)		İlkokul (n=386)		Ortaokul (n=220)		Lise (n=212)		Üniversite (n=120)		F	p
	$\bar{x}$	ss	$\bar{x}$	ss	$\bar{x}$	ss	$\bar{x}$	ss	$\bar{x}$	ss		
	AE	34.5	11.7	33.0	12.3	33.3	12.1	28.9	11.6	26.3		
EOE	26.7	9.8	25.6	10.1	26.0	10.5	22.6	9.5	20.67	9.7	9.4	.00
ÖE	23.4	7.8	22.5	9.1	23.4	9.2	20.1	8.9	17.97	8.2	10.4	.00
KÖE	21.2	8.0	20.6	7.4	20.7	7.6	18.6	6.9	16.7	7.2	9.2	.00

Tablo 5 incelendiğinde, ölçeğin ÖE alt boyutu hariç diğer alt boyutlarında en yüksek puanı sırasıyla 34,5, 26,73 ve 21,23 ile annesi okur-yazar olmayan öğrenciler alırken, ÖE alt boyutunda en yüksek puanı 23,41 ile annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin aldığı görülmektedir. Ayrıca, annenin eğitim durumu ile ölçeğin alt boyutları arasında yapılan ANOVA testi sonucuna göre annenin eğitim durumuyla ölçeğin bütün alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Ölçeğin alt boyutuyla annenin eğitim durumu arasındaki farklılaşmanın kaynağının hangi düzeyde olduğunu belirlemek için LSD testi uygulanmış ve analiz sonucunda elde edilen değerler Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6 incelendiğinde, ölçeğin alt boyutları ile annenin eğitim durumu arasındaki farklılaşmanın kaynağının; bütün alt boyutlarda annesi üniversite mezunu olan öğrencilerle annesi okur-yazar olmayan, ilkökul ve ortaokul mezunu olan öğrenciler arasında olduğu görülmektedir. Ayrıca ölçeğin bütün alt boyutunda annesi lise mezunu olan öğrencilerle annesi okuryazar olmayan, ilkökul ve ortaokul mezunu olan öğrenciler arasında olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte ÖE alt boyutunda annesi üniversite mezunu olan öğrencilerle annesi lise mezunu olan arasında olduğu da görülmektedir.

Tablo 6. Annenin Eğitim Durumuna göre Uygulanan Lsd Testi Sonuçları

Eğitim Durumu		AE		EOE		ÖE		KÖE	
		Sh	p	Sh	p	Sh	p	Sh	p
OYD	İÖ	1.89	.416	1.59	.491	1.42	.527	1.17	.603
	OO	1.96	.540	1.65	.643	1.47	.973	1.21	.646
	Lİ	1.97	.005	1.66	.013	1.47	.025	1.22	.033
	ÜN	2.1	.000	1.76	.001	1.57	.001	1.3	.000
	OYD	1.89	.416	1.59	.491	1.42	.527	1.17	.603
İÖ	OO	1.01	.738	0.84	.697	0.75	.209	0.62	.936
	Lİ	1.02	.000	0.85	.000	0.76	.002	0.63	.002
	ÜN	1.24	.000	1.04	.000	0.93	.000	0.77	.000
OO	OYD	1.96	.540	1.65	.643	1.47	.973	1.21	.646
	İÖ	1.01	.738	0.84	.697	0.75	.209	0.62	.936
	Lİ	1.15	.000	0.96	.001	0.86	.000	0.71	.004
	ÜN	1.35	.000	1.13	.000	1.01	.000	0.83	.000
Lİ	OYD	1.97	.005	1.66	.013	1.47	.025	1.22	.033
	İÖ	1.02	.000	0.85	.000	0.76	.002	0.63	.002
	OO	1.14	.000	0.96	.001	0.86	.000	0.71	.004
	ÜN	1.36	.055	1.14	.083	1.02	.036	0.84	.019
ÜN	OYD	2.1	.000	1.76	.001	1.57	.001	1.3	.000
	İÖ	1.24	.000	1.04	.000	0.93	.000	0.77	.000
	OO	1.35	.000	1.13	.000	1.01	.000	0.83	.000
	Lİ	1.36	.055	1.14	.083	1.02	.036	0.84	.019

Öğrencilerin SBS’deki başarısına etki eden unsurları belirleme anketinin dört alt boyutuna öğrencilerin verdiği cevapların babanın eğitim durumuna göre değişim durumlarını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Analiz sonucu elde edilen veriler Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Babanın Eğitim Durumuna göre Ölçeğin Alt Boyutlarından Alınan Puanlara Uygulanan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Okuryazar değil (n=29)		İlkokul (n=208)		Orta Okul (n=221)		Lise (n=315)		Üniversite (n=218)		F	p
	$\bar{X}$	ss	$\bar{X}$	ss	$\bar{X}$	ss	$\bar{X}$	ss	$\bar{X}$	ss		
AE	32.0	10.5	34.5	12.4	33.3	12.1	29.8	11.7	28.8	11.8	8.88	.00
EOE	26.8	8.6	27.0	10.2	25.5	10.6	23.1	9.9	22.9	9.8	6.87	.00
ÖE	23.8	7.5	23.6	9.1	2.3	9.2	20.7	8.7	20.2	9.1	5.45	.00
KÖE	21.4	7.8	21.7	7.5	20.5	7.8	18.7	7.0	18.5	7.3	7.58	.00

Tablo 7 incelendiğinde, ölçeğin ÖE alt boyutu hariç diğer alt boyutlarında en yüksek puanı sırasıyla 34,46, 26,96 ve 21,67 ile babası ilkökul mezunu olan öğrenciler alırken ÖE alt boyutunda en yüksek puanı 23,83 ile babası okuryazar olmayan öğrencilerin aldığı görülmektedir. Ayrıca, babanın eğitim durumu ile ölçeğin alt boyutları arasında yapılan ANOVA testi sonucuna göre babanın eğitim durumuyla ölçeğin bütün alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Ölçeğin alt boyutuyla babanın eğitim

durumu arasındaki farklılaşmanın kaynağının hangi düzeyde olduğunu belirlemek için LSD testi uygulanmış ve analiz sonucunda elde edilen değerler Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Babanın Eğitim Durumuna göre Uygulanan Lsd Testi Sonuçları

Eğitim Durumu		AE		EOE		ÖE		KÖE	
		Sh	p	Sh	p	Sh	p	Sh	p
OYD	İÖ	2.93	.399	2.47	.955	2.2	.905	1.81	.876
	OO	2.93	.654	2.46	.598	2.2	.495	1.81	.612
	Lİ	2.89	.454	2.43	.125	2.17	.144	1.79	.131
	ÜN	2.93	.271	2.46	.112	2.2	.095	1.81	.106
	OYD	2.93	.399	2.47	.955	2.2	.905	1.81	.876
İÖ	OO	1.15	.313	0.97	.139	0.87	.154	0.71	.093
	Lİ	1.07	.000	0.9	.000	0.80	.000	0.66	.000
	ÜN	1.16	.000	0.97	.000	0.87	.000	0.71	.000
OO	OYD	2.93	.654	2.46	.598	2.2	.495	1.81	.612
	İÖ	1.15	.313	0.97	.139	0.87	.154	0.71	.093
	Lİ	1.05	.001	0.88	.006	0.79	.033	0.65	.006
	ÜN	1.14	.000	0.96	.007	0.86	.011	0.7	.004
	OYD	2.89	.454	2.43	.125	2.17	.144	1.79	.131
Lİ	İÖ	1.07	.000	0.9	.000	0.8	.000	0.66	.000
	OO	1.05	.001	0.88	.006	0.79	.033	0.65	.006
	ÜN	1.05	.316	0.89	.845	0.79	.525	0.65	.724
	OYD	2.93	.271	2.46	.112	2.2	.095	1.81	.106
ÜN	İÖ	1.16	.000	0.97	.000	0.87	.000	0.71	.000
	OO	1.14	.000	0.96	.007	0.86	.011	0.7	.004
	Lİ	1.05	.316	0.89	.845	0.79	.525	0.65	.724

OYD: Okuryazar değil, İÖ: İlkokul, OO: Ortaokul, Lİ: Lise, ÜN: Üniversite mezunu

Tablo 8 incelendiğinde, ölçeğin alt boyutları ile babanın eğitim durumu arasındaki farklılaşmanın kaynağının; bütün alt boyutlarda babası üniversite mezunu olan öğrencilerle babası ilkokul ve ortaokul mezunu olan öğrenciler arasında olduğu görülmektedir. Ayrıca ölçeğin bütün alt boyutunda babası lise mezunu olan öğrencilerle babası ilkokul ve ortaokul mezunu olan öğrenciler arasında olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin SBS’ deki başarısına etki eden unsurları belirleme anketinin dört alt boyutuna öğrencilerin verdiği cevapların aylık gelir durumuna göre değişim durumlarını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Analiz sonucu elde edilen veriler Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. *Aylık Gelir Durumuna göre Ölçeğin Alt Boyutlarından Alınan Puanlara Uygulanan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları*

	500-1000 (n=296)		1000-1500 (n=405)		1500-2000 (n=160)		2000 ve üstü (n=130)		F	p
	$\bar{x}$	ss	$\bar{x}$	ss	$\bar{x}$	ss	$\bar{x}$	ss		
AE	33.69	12.37	30.99	11.66	29.47	12.35	29.31	11.03	6.359	.000
EOE	26.42	9.82	24.01	10.12	22.87	10.55	22.81	8.94	6.489	.000
ÖE	23.01	9.17	21.22	8.98	20.41	8.83	20.34	8.17	4.389	.004
KÖE	20.76	7.59	19.74	7.16	18.44	7.91	18.4	6.65	4.830	.002

Tablo 9 incelendiğinde, ölçeğin bütün alt boyutlarında en yüksek puanı sırasıyla 33,69, 26,42, 23,01 ve 20,76 ile aylık geliri 500-1000 lira olan öğrencilerin aldığı görülmektedir. Ayrıca, aylık gelir durumu ile ölçeğin alt boyutları arasında yapılan ANOVA testi sonucuna göre aylık gelir durumuyla ölçeğin bütün alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($P<0,05$). Ölçeğin alt boyutuyla aylık gelir durumu arasındaki farklılaşmanın kaynağının hangi düzeyde olduğunu belirlemek için LSD testi uygulanmış ve analiz sonucunda elde edilen değerler Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. *Aylık Gelir Durumuna göre Uygulanan Lsd Testi Sonuçları*

Aylık Gelir		AE		EOE		ÖE		KÖE	
		Sh	p	Sh	p	Sh	p	Sh	p
500-1000	1000-1500	0.92	.003	0.77	.002	0.69	.010	0.57	.073
	1500-2000	1.19	.000	0.99	.000	0.89	.003	0.73	.002
	2000 ve üs	1.27	.001	1.07	.001	0.95	.005	0.79	.003
1000-1500	500-1000	0.92	.003	0.77	.002	0.69	.010	0.57	.073
	1500-2000	1.13	.179	0.94	.225	0.84	.334	0.7	.062
1500-2000	2000 ve üs	1.22	.169	1.02	.239	0.91	.338	0.75	.076
	500-1000	1.19	.000	0.99	.000	0.89	.003	0.73	.002
	1000-1500	1.13	.179	0.94	.225	0.84	.334	0.7	.062
2000 ve üs	2000 ve üs	1.43	.910	1.2	.961	1.07	.954	0.88	.962
	500-1000	1.27	.001	1.07	.001	0.95	.005	0.79	.003
	1000-1500	1.22	.169	1.02	.239	0.91	.338	0.75	.076
	1500-2000	1.43	.910	1.2	.961	1.07	.954	0.88	.962

Tablo 10 incelendiğinde, ölçeğin alt boyutları ile aylık gelir durumu arasındaki farklılaşmanın kaynağının; bütün alt boyutlarda aylık geliri 500-1000 TL arasında olan öğrencilerle aylık geliri 1000-1500, 1500-2000 ve 2000 TL ve üstü olan öğrenciler arasında olduğu görülmektedir. Fakat ölçeğin KÖE alt boyutunda aylık geliri 500-1000 TL arasında olan öğrencilerle aylık geliri 1000-1500 TL olan öğrenciler arasında farklılaşmanın olmadığı tespit edilmiştir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

İlköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin SBS deki başarısına etki eden unsurları farklı değişkenler açısından incelemek amacıyla yapılan araştırmadan elde edilen sonuçlar beş kategori altında verilmiştir.

Öğrencinin SBS başarısında rolü olan unsurların etki düzeyi: Araştırma kapsamında öğrencinin SBS başarısında önemli rolü olan aile, eğitim olanakları ve öğretmen gibi unsurların öğrencinin başarısına etkisi yüksek düzeyde iken öğrencinin kişisel özelliğinin başarısına orta düzeyde etkisinin olduğu görülmektedir. Araştırmada elde edilen sonuçları alan yazısında birçok çalışma destekler niteliktedir. Uluğ (1990) öğrencinin başarısında; başarı güdüsü, kaygı, ailenin nitelikleri, sosyo-ekonomik özellikler, okul ve eğitim koşullarının yetersiz oluşu, genel çevre özellikleri, beslenme, sağlık koşulları gibi niteliklerin önemli rol oynadığını ifade etmektedir (Güleç ve Alkış, 2003). Bununla birlikte Kepçeoğlu, (1995), Yavuzer, (1992) gibi araştırmacılarında ailenin sosyo-kültürel yapısı, ekonomik yapısı ve ailedeki geçimsizlikler gibi etkenler öğrenci başarısını doğrudan etkileyen faktörler olduğunu ve çocuğun yeterli ilgi ve sevgi görmediği aile ortamındaki geçimsizlikler ve dengesizlikler de çocuğun çalışmasını olumsuz yönde etkilediğini belirtmektedir (Keskin ve Yapıcı, 2008). Ayrıca Şama ve Tarım, (2007) ise sosyo-ekonomik farklılıkların yanında ilgi, değer ve tutum gibi duyuşsal özelliklerinde öğrencinin başarısında etkili olduğunu ileri sürmektedir. Bununla birlikte öğrencinin başarı ya da başarısızlık durumunda kişisel özelliklerinin, ailesinin, öğretmenlerinin ve eğitim imkânlarının etkili olduğu ifade edilmektedir (Bacanlı, 2000; Kaya, 1993; Yenilmez ve Duman, 2008). Üzkurt ve Koçakoğlu (2009) tarafından yapılan araştırmada öğrencilerin Seviye Belirleme Sınavından aldıkları puanlar ile akademik başarılarını gösteren yılsonu başarı puanları arasında pozitif yönlü ve güçlü bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Yani akademik yönden başarılı bir öğrencinin SBS’de de başarısının yüksek olduğu ifade edilmektedir. Buradan hareketle öğrencinin akademik başarısına etki eden unsurların öğrencinin SBS başarısında da etkili olduğu düşünülmektedir.

Cinsiyetin öğrencinin SBS başarısına etkisi: Ölçeğin AE ve KÖE alt boyutlarında bayan öğrencilerin daha yüksek puan aldığı ve EOE ve ÖE alt boyutlarında ise erkek öğrencilerin daha yüksek puan aldığı görülmektedir. Erkek ve bayan öğrencilerin farklı boyutlarda bir birlerinde yüksek puan almış olmalarına rağmen öğrencilerin SBS deki başarısına etki eden unsurların cinsiyete göre bütün alt boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir. Yani erkek ve bayan öğrencilerin SBS deki başarısına ailenin, eğitim olanaklarının, öğretmenin ve kişisel özelliklerinin etkisi aynı düzeydedir. Başka bir deyişle öğrencinin başarısında cinsiyetin etkisinin olmadığı söylenebilir. Benzer sonuçlara alan yazısında da karşılaşılmaktadır. Keskin ve Sezgin (2009)’un çalışmasında ilköğretim ikinci kademedeki bulunan öğrencilerin akademik başarısında cinsiyetin etkili olmadığını ifade etmektedir. Bezer şekilde Kılıç ve Karadeniz’in (2004) cinsiyet ve öğrenme stiline başarıya

etkisini değerlendirdiği çalışmada da cinsiyet ve akademik başarı arasında ilişkinin olmadığı belirlenmiştir. Yenilmez ve Duman (2008) ise Matematik başarısını etkileyen faktörlere ilişkin öğrenci görüşleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediğini ifade etmektedir. Ayrıca Dursun ve Dede (2004), matematik başarısını etkileyen faktörler içinde cinsiyetin etkili bir faktör olmadığını bildirmektedir.

Sınıf düzeyinin öğrencinin SBS başarısına etkisi: öğrencilerin sınıf düzeyleriyle ölçeğin KÖE alt boyutu hariç diğer alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. KÖE alt boyutundaki bu farklılaşmanın kaynağının; altıncı sınıf ile sekizinci sınıf öğrencileri arasında olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre sekizinci sınıf öğrencilerinin başarıları kişisel özellik boyutundan altıncı sınıflara göre daha fazla etkilenmektedir. Gündoğdu ve diğ (2010) SBS'nin öğrencinin sınav kaygısını arttırdığını, öğrenciler üzerinde aile baskısını daha fazlalaştırdığını ve öğrencinin stres düzeyini arttırdığını ifade etmektedir. Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar ve sekizinci sınıf öğrencinin ergenlik döneminin ilk aşamalarında olduğu göz önünde bulundurulduğunda SBS başarısının öğrencinin kişisel özelliklerinden etkilenmemesi mümkün görülmektedir. Bu bakımdan sekizinci sınıf öğrencilerinin altıncı sınıftaki öğrencilere göre kişisel özelliklerinin daha ön plana çıkması sonucunda bu öğrencilerin kişisel özelliklerinin başarılarına olumlu ya da olumsuz yönde etkisi de artmaktadır.

Anne ve babanın eğitim durumunun öğrencinin SBS başarısına etkisi: Anne ve babanın eğitim durumuyla ölçeğin bütün alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu farklılaşmanın kaynağının; bütün alt boyutlarda annesi ve babası lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerle annesi ve babası okuryazar olmayan, ilköğretim ve ortaokul mezunu olan öğrenciler arasında olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre öğrencilerin SBS başarısında lise ve üniversite mezunu olan anne ve babanın etkisi okuryazar olmayan, ilköğretim ve ortaokul mezunu olan anne ve babalara göre daha fazla olduğu söylenebilir. Araştırmada elde edilen bu sonucu daha önceden yapılan çalışmalar destekler niteliktedir. Yenilmez ve Duman, (2008) tarafından yapılan çalışmada anne ve baba eğitim düzeyi yüksek olan öğrencilerin öğretmen, aile ve eğitim ortam faktöründen anne ve baba eğitim düzeyi düşük olan öğrencilere göre daha fazla etkilendikleri sonucuna ulaşılmaktadır. Benzer şekilde Yılmaz (2000) ise ilköğretim dönemindeki çocuklarda annenin eğitim düzeyi arttıkça çocuğun akademik başarısının arttığını ifade etmektedir. Araştırmadan elde edilen sonuç ve alan yazısında daha önceden yapılan çalışmalar göz önünde bulundurulduğunda eğitim düzeyi yüksek bir aileye sahip öğrencilerin SBS deki başarılarının eğitim düzeyi düşük bir aileye sahip öğrencilerden daha fazla olduğu ifade edilebilir.

Aylık Gelirin öğrencinin SBS başarısına etkisi: Ailenin aylık gelir durumuyla ölçeğin bütün alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu farklılaşmanın kaynağının; bütün alt boyutlarda ailesinin aylık

geliri 500-1000 TL arasında olan öğrencilerle ailesinin aylık geliri 1000-1500, 1500-2000 ve 2000 TL ve üstü olan öğrenciler arasında olduğu görülmektedir. Fakat ölçeğin KÖE alt boyutunda ailesinin aylık geliri 500-1000 TL arasında olan öğrencilerle ailesinin aylık geliri 1000-1500 TL olan öğrenciler arasında farklılaşmanın olmadığı tespit edilmiştir. Alan yazısı incelendiğinde ailesinin aylık gelir durumu yüksek olan öğrencilerin öğretmen, aile ve eğitim ortam faktöründen ailesinin aylık gelir durumu düşük olan öğrencilere göre daha fazla etkilendikleri görülmektedir (Yenilmez ve Duman, 2008). Benzer şekilde Şengönül (1995) çalışmasında, aileleri orta ya da üst gelir diliminde bulunan öğrencilerin başarı düzeylerinin, aileleri alt gelir diliminde bulunan öğrencilerin başarı düzeylerine göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Aylık geliri yüksek olan öğrencinin başarı durumunun yüksek olmasının ailenin eğitime verdiği önemle ilgili olduğu düşünülmektedir. Nitekim aylık geliri fazla olan ailenin öğrenci başına kurs, dersane, özel ders ve etüt merkezi nedeniyle yapılan ödemeler toplamının toplam özel harcama içindeki payı %68,13'dir. Ayrıca ailelerin gelir düzeyi arttıkça öğrenci başına yaptıkları toplam özel harcama miktarı artışı ifade edilmektedir (Kahveci, 2009). Bu harcamaların sonucunda da öğrencinin başarısında önemli bir artışın olması muhtemeldir.

KAYNAKLAR

- Bacanlı, H. (2000). *Gelişim ve Öğrenme*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, s.255
- Çepni, S ve Çil, E (2010) *Yeni Fen ve Teknoloji programları (4-8): planlama, uygulama ve sbs ile ilişkilendirme*, PegemA Yayıncılık, Ankara.
- Demirel, Ö. (2008). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme* (11. Baskı) . Ankara: Pegema Yayıncılık
- Deno, S. L. (2003). Developments in curriculum based measurement. *The Journal of Special Education*,34, 184-192.
- Dursun, Ş., Dede, Y. (2004). Öğrencilerin matematikte başarısını etkileyen faktörler: matematik öğretmenlerinin görüşleri bakımından, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24 (2), 217-230.
- EARGED (2010), *Seviye Belirleme Sınavlarının değerlendirilmesi*, T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı
- Güleç, S. ve Alkış, S. (2003). İlköğretim birinci kademe öğrencilerinin derslerdeki başarı düzeylerinin birbirleriyle ilişkisi, *İlköğretim Online E-Dergi*. 2;19-27.
- Gündoğdu, K., Kızıldaş, E. ve Çimen, N (2010) Seviye Belirleme Sınavına (SBS) ilişkin öğrenci ve öğretmen görüşleri (Erzurum il örneği), *İlköğretim Online*, 9(1), 316-330,
- Güven, A. Z. (2010). İlköğretim II. Kademe Türkçe dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 16-28.
- Kahveci, S. S. (2009). *Ortaöğretim kurumlarına geçiş sürecinde uygulanan Sınavların ailelere maliyetinin ailelerin toplam eğitim harcamaları içindeki payı*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi. Ankara
- Karasar. N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (15. Baskı), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Kaya, Y. K. (1993). *İnsan yetiştirme düzenimize yeni bir bakış: eğitimde model arayışı*. Bilim Yayınları, Ankara, s.174.
- Kayapınar, E. (2006). *Ortaöğretim kurumları öğrenci seçme ve yerleştirme sınavı (OKS)'na hazırlanan ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin kaygı düzeylerinin*

- incelenmesi (Afyonkarahisar İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.
- Keskin, H. K. ve Yapıcı, Ş. (2008). Başarılı ve başarısız öğrencilerin kişilik özellikleri ile ilgili öğretmen ve veli görüşleri. *Kocatepe Üniversitesi Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, Afyon, 1(1):20-32.
- Keskin, G. & Sezgin, B. (2009) Bir grup ergende akademik başarı durumuna etki eden etmenlerin belirlenmesi, *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 4 (10),3-18
- Kılıç E., & Karadeniz, S. (2004). Cinsiyet ve öğrenme stiline göre strateji ve başarıya etkisi, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(3): 129-146.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı) (2008). *Ortaöğretime geçiş sistemi, seviye belirleme sınavı ve 6 ve 7'nci sınıflar devlet parasız yatılılık ve bursluluk sınavı e-kılavuzu*.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı) (2010). Milli Eğitim Bakanlığı ortaöğretim kurumlarına geçiş yönergesi. http://mevzuat.meb.gov.tr/html/2602_1.html (15.01.2010)
- Metin, M. (2010). *Fen ve Teknoloji Öğretmenleri için hazırlanan performans değerlendirmeye yönelik hizmet içi eğitim kursunun etkililiği*, Doktora Tezi, KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Metin, M., Özmen H., & Coşkun, K. (2011a) *İlköğretim ikinci kademe öğretmenlerinin seviye belirleme sınavlarına yönelik bakış açıları*, III Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi, Girne, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, S: 1399-1416
- Metin, M., Birişçi, S. & Demiryürek, G. (2011b) *İlköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin seviye belirleme sınavındaki başarı durumuna etki eden unsurlar*, Eğitim Odağında Artvin Sempozyumu, Artvin
- Ocak, G., Akgül, A. & Yıldız, S. Ş. (2010). İlköğretim öğrencilerinin ortaöğretime geçiş sistemi (OGES) ile ilgili düşünceler Afyonkarahisar örneği. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 37-55
- Özerman, D. (2007). *Adolescent stress during the preparation period of a high stakes test: the high school entrance exam in Türkiye*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul
- Sarıer, Y. (2010). Ortaöğretime geçiş sınavları (OKS, SBS) ve PISA sonuçları ışığında eğitimde fırsat eşitliğinin değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 107-129.
- Semerci, Ç. (2007) Eğitimde ölçme ve değerlendirme In. Karip, E. (Ed.), *Ölçme ve Değerlendirme*, Pegem Yayınları, 1. Baskı
- Sert, N. (2008). İlköğretim programlarında oluşturmaçılık, *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 4(2), 291-316.
- Şengönül, T.(1995). *İzmir' de ortaöğretim kuruluşlarında öğrenci başarısını etkileyen sosyo- ekonomik faktörler*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir, Ege Üniversitesi
- TED. (2010). *Ortaöğretime ve Yükseköğretime Geçiş sistemi*, Ankara: Durmaz Matbaacılık
- Üzkurt, İ., & Koçakoğlu, M. (2009). İlköğretim 7. Sınıf öğrencilerinin ders notları ile seviye belirleme sınavları arasındaki ilişki, 1. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi. Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Çanakkale, bildiri no. 442.
- Yavuz, M. (2010.) A study on variables that affect class scores of primary education students in placement tests. *İlköğretim Online*, 9(2), 705-713.
- Yenilmez, K. & Duman, A. (2008) İlköğretimde matematik başarısını etkileyen faktörlere ilişkin öğrenci görüşleri, *Kırgızistan Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19, 251-268

SUMMARY

In the literature, it was seen that there are some studies related to determinate students' opinion about SBS and OKS (Yavuz, 2010, Ocağ et al., 2010; Gündoğdu et al., 2010), effects of SBS and OKS on students (Kayapınar, 2006; Özerman, 2007), teachers' opinions about SBS (Metin et al., 2011a). But there are limited study related to determinate factor affecting of students achievement on SBS. So, the aim of study is to investigate factor affecting of secondary school students achievement on high school entrance exam (SBS) respect to the different variables.

- What is the overall profile of family, educational facilities, teachers and personal characters' effects on students' achievement?
- Is there a difference between students' achievement on SBS and genders?
- Is there a difference between students' achievement on SBS and grade levels?
- Is there a difference between students' achievement on SBS and graduation type of mothers?
- Is there a difference between students' achievement on SBS and graduation type of fathers?
- Is there a difference between students' achievement on SBS and family monthly income?

This study was carried out with 991 secondary students who educating primary schools in Artvin and want to participate to the study voluntarily in 2011-2012 instructional years. Survey method was used in the study. Data was collected with questionnaire developed by Metin et al., (2011b). The questionnaire consists of 40 items and four sub-scales such as effects of family (13 items, educational facilities (10 items), teachers (9 items) and personal characters (8 items) on students' achievement.

Data collected through application of the questionnaire was analyzed by using SPSS 11.5 software. The data retrieved from the questionnaire towards determine factors affecting students' achievement on SBS was evaluated within categories of "Very Low" (1-1,79), "Low" (1,80-2,59), "Middle" (2,60-3,39), "High" (3,40-4,19) and "Very High" (4,20-5,00) levels. Significant difference between the variables was be determine at $p=0.05$ significance level through ANOVA test, independent t-test. In ANOVA tests analysis about the source of the difference was analyzed with LSD test.

One result of the study, effects of some factors such as family, educational facilities and teachers which have an important role in students' achievement are at high level and effects of students' personal characters is middle level on SBS achievement of students. These results were supported by Güleç and Alkış, (2003), Kesici and Tapıcı (2008), Bacanlı (2000), Kaya, 2003), Yenilmez and Dumanlı (2008). These researchers revealed that family, educational facilities, students' personal characters and teachers were very important effects on

students' achievement. In Study of Üzkurt and Koçakoğlu (2009) was expressed that there are positively and strongly relationships between SBS scores and students' academic achievement. That is to say, it can be said that students who successful in the lesson have high score to take from high school entrance exam.

Another result of this study, there is no significant differences between students' achievement on SBS and gender. In other words, female and male students' achievement were similarly influenced the factors including family, educational facilities, teachers and personal characters. That is to say; there is no effects gender on students' achievement. This result was supported by Keskin and Sezgin (2009), Kılıç and Karadeniz (2004), Yenilmez and Duman (2008) and Dursun and Dede (2004).

In this study, it is determined that there is no significant difference between students' achievement on SBS and grade levels expect effects of personal characters sub-scale. In this factor, there are significant differences between students in 8th grade level and students in 6th grade level. According to this result, it can be said that students in 8th grade level more were influenced than students in 6th grade level on this factor. Gündoğdu et al., (2010) expressed that SBS is increased students' anxiety, family pressure on students and stress. When it takes into account students in 8th grade level at early adolescence, it is possible that students SBS achievement affect their personal characteristics.

It is determined that there are significant differences between students' achievement on SBS and graduation type of mother and fathers. The source of the difference arise from between mother and father of students graduate from university and high schools and mother and father of students graduate from the others schools. That is to say, mother and father of students graduate from university and high schools less influenced on these factors than students graduate from the others schools. This results was supported by Yılmaz (2000) and Yenilmez and Duman (2008).

One of the results in this study, there are significant differences between students' achievement on SBS and family monthly income. The sources of the difference arise from between students' parents earning 500-1000 and 1000-1500, 1500-2000 and more 2000 monthly family income. According to result, it can be said that achievement of students have low monthly family income are more influence than students have high monthly family income. The result was supported by Yenilmez and Duman (2008) and Şengönül (1995). It is thought that students have having high monthly family income have high achievement successful in order to family value for education. This result was supported by Kahveci (2009). The researcher said that parents having high income spend 68.13 % of income for students' education.